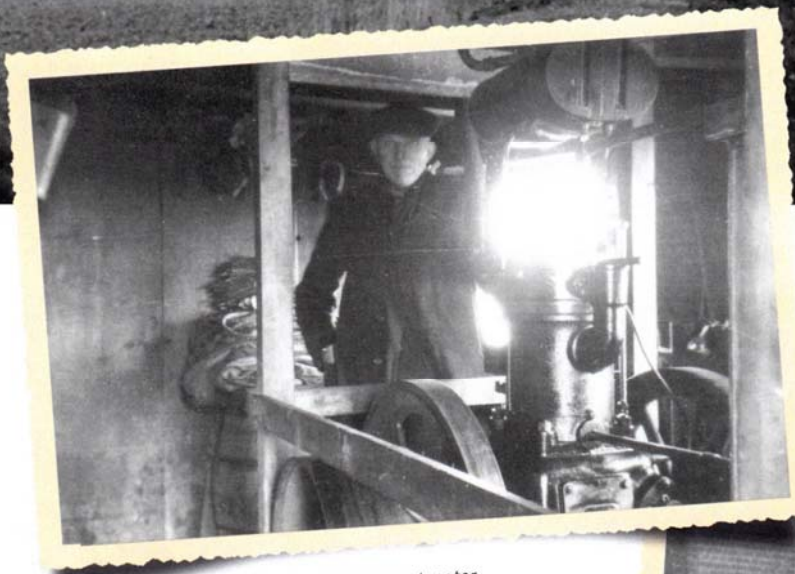

Leendert van der Weijden

Leen van der Weijden met motor

Leen van der Weijden met dochters

Leendert van der Weijden had werk en een woning en kon dus eindelijk z'n Dirkje trouwen. Per 1 mei 1890 was hij benoemd tot molenaar van de watermolen van de polder Nieuw-Pendrecht onder Rhoon. Leendert, afkomstig van Krimpen aan de Lek, was toen 28 en Dirkje van Driel 26 jaar. Het zou een heel bewogen jaar voor hen worden. Niet alleen trouwen ze in dat jaar, begon hij in een nieuwe baan en woonden ze samen alleen midden in de polder. Datzelfde jaar overleed eerst Leen's vader, daarna z'n moeder en in december werd hun eerste kindje in de molen geboren, maar dat was na vijf dagen ook al weer overleden. Eind december van het volgende jaar werd er weer een zoontje geboren en later nog drie dochters.

Met een vlucht van 21,50 meter was de molen eerder wat klein om te bewonen. De molen was in 1731 gebouwd zonder woning. Er was wel een rookkanaal om de molenaar in de wintertijd te verwarmen, want de molen werd voornamelijk in de winter in bedrijf gesteld. Ik vermoed, dat er ook een bedstee zal zijn geweest. Pas in 1842 werd er een woning in de molen gebouwd. Omdat de begane grond en de middenzolder niet aangepast konden worden was de woonverdieping laag en het slaapzolder erboven nog lager. Gas, elektra, stromend water en riolering waren uiteraard niet aanwezig. Naast de molen was een houten rietgedekte schuur gebouwd voor de stalling van wat dieren en de opslag van spullen. Tegen die schuur was een bakoven gemetseld, zodat ze zelf hun brood konden bakken.

Beginsalaris

Het beginsalaris van Leendert was 95 gulden per jaar. Natuurlijk was dat niet genoeg om van te leven, er moest van alles bijgeklust worden. Leendert komt dan ook vaker voor in de polderboekhouding, omdat hij de watergangen in de polder schoonde en andere klussen opknapte. Hij had zoals zoveel mensen in die tijd een bijnaam: Leen de touwbaander. Samen met z'n oudste zoon benutte hij de boezemkade om touw te slaan. Ik heb nog steeds een jute zak in de molen hangen met zijn initialen. Die zak gebruikte hij om de gemaakte touwen te vervoeren.

Het gezin Van der Weijden heeft slecht 15 jaar in de molen gewoond. In 1901 werd de Woningwet aangenomen en daarin werden de minimumeisen vastgelegd waaraan woningen dienden te voldoen. In 1904 kwam de Gezondheidscommissie Barendrecht de molen inspecteren en maakte daarvan een rapport op. Er waren slechts twee "vertrekken": het eerste (de woonkamer) was 3.40 bij ongeveer 2.40

en 2 meter hoog, het andere (het slaapzoldertje) was 5.00 bij 2.10 en 1.80 meter hoog. Drinkwater kwam uit de polderboezem, het privaat stond op een afstand van 8.40 meter van de molen. De molenaar en z'n vrouw lagen in de "grote" bedstee beneden (lang 1.87 meter en breed 1.06 meter tot niet uitlopend), de zoon lag in de "kleine" bedstee" (een kastje doch thans ingericht als slaappleaats voor een jongen van ongeveer 13 jaar, groot 1.35 x 0.98 tot niet uitlopend) en de drie meiden lagen op het slaapzoldertje. In het schuurtje huisden toen drie schapen, één geit en 17 kippen. De eindconclusie was, dat de woning te klein, te laag van verdieping is en "mitsdien onbewoonbaar verklaard" werd. Dat was voor het polderbestuur een vervelend probleem. In een gesprek tussen de burgemeester van Rhoon en de dijkgraaf word geopperd aan de vergadering van ingelanden voor te stellen een nieuwe woning te laten bouwen. Daar zijn natuurlijk kosten aan verbonden en daar wil men niet zo makkelijk aan.

Verrassing

Dan komt er een verrassing om de hoek kijken: de molenaar blijkt in het bezit te zijn van een woning niet ver van de molen. Uit een in 1900 opgemaakt testament wordt het onroerend goed van Leendert geschat op f 4.500,- wat opmerkelijk veel is voor een eenvoudig watermolenaar. Hij is dan in het bezit van een huis met erf aan de Schulpweg 816 (nu Charloisse Lagedijk 873) met een perceel boomgaard. Dat is het rechtse huisje in een rijtje van drie. Het meest linkse werd bewoond door Chiel van der Weijde, een broer van Leendert. De uiteindelijke erfenis was in 1942 vier maal f 2.100,-. Dan heb je het niet slecht gedaan als molenaar. Het polderbestuur besluit, dat hij er dan maar van dit eigen huis gebruik gemaakt moet worden en dat hij één gulden in de week krijgt uitgekeerd als "huurderving". Dat wordt

gemakshalve afgerond op f 50,- per jaar. Later krijgt het bestuur nog problemen in het vinden van een nieuwe molenaar vanwege het ontbreken van een woning.

Op 2 oktober 1915 overlijdt Leenderts vrouw Dirkje op een leeftijd van 50 jaar en 9 maanden.

Niet zo tevreden

Met enige regelmaat laten de ingelanden blijken niet zo tevreden te zijn over de wijze waarop de molenaar z'n plichten nakomt. In 1916 wordt Leendert daarom bij de voorzitter geroepen. De molenaar weerlegt alle klachten, maar belooft "al het mogelijke te doen om zoo spoedig mogelijk den polder uit het water te helpen". Daarop krijgt hij met ingang van het volgende jaar een salarisverhoging van f 45,-.

In 1919 komt er een schrijven van "den Heer Inspecteur van den arbeid". In verband met de veiligheid moet er een verbandtrommel aangeschaft worden.

In de vergadering van Stemgerechtigde Ingelanden van juni 1920 wordt geklaagd, dat de molenaar de molen slecht schoon houdt en de molen als opslagplaats van allerlei zaken gebruikt. Hij krijgt 14 dagen de tijd om alles op te ruimen, maar hij krijgt wel f35,- per jaar opslag.

Dat er regelmatig waterbezwaar ondervonden wordt, ligt blijkbaar niet alleen aan de molenaar. In 1924 wordt er druk vergaderd over het aanschaffen van hulpbemaling. Er komt f1.200 op de begroting om een dieselmotor aan te schaffen. Eén van de ingelanden vraagt "of de molenaar ook de motor kan bedienen, waarop de voorzitter antwoordt, dat dit niet de bedoeling is, bovendien ondervinden we veel last

van den molenaar, die niet altijd zijn plichten naar behooren waarneemt." Besloten wordt de molenaar eervol te ontslaan en te zoeken naar iemand die "kan malen en motor drijven". Per 1 januari 1925 krijgt Van der Weijden "onder dankbetuiging voor de door U als zoodanig bewezen diensten" eervol onslag verleend. Toegevoegd wordt: "Mocht U liever vóór dien datum Uwe functie willen neerleggen dan is dit bij het bestuur geen bezwaar".

Opmerkelijk is dan, dat er in het archief een schuldtekentenis bewaard is gebleven aan Leendert van der Weijden, landbouwer te Rotterdam, tegen 5% met een aflossing van f 100 per jaar, gedateerd op 8 oktober 1924, betreffende een lening van f 1.200! De conclusie kan moeilijk anders zijn, dan dat van Van der Weijden geld is geleend om iets aan te schaffen, waardoor diezelfde Van der Weijden ontslagen kan worden.

Niemand te vinden

Over de nieuw aangestelde molenaar is men al heel gauw ontevreden: "door zijn onachtzaamheid is een zeil stuk geslagen". Het polderbestuur benadert iemand anders en dat is tegen

het zere been van de molenaar die prompt ontslag neemt. Nu is het probleem, dat het polderbestuur niemand kan vinden en ten einde raad besluiten ze "aan vd Weijden te informeren of hij bij eventuele benoeming bereid zou zijn weder als molenaar te fungeeren tegen het zelfde salaris en ook zorg wil dragen voor de bediening van den motor". Hij zal dan voor "van jaar tot jaar" benoemd worden met een opzeggingstermijn van drie maanden. Van der Weijden is bereid, maar onder twee voorwaarden: ten eerste dat het loon f50,- per jaar meer zal bedragen en ten tweede dat de benoeming voor 6 jaar geschiedt. Besloten wordt eerst een advertentie te plaatsen en Van der Weijden te vragen voorlopig waar te nemen. Van der Weijden wil daar f 8,- per week voor ontvangen en de voorzitter heeft hem f 30,- per maand aangeboden en als er veel gemalen moet worden f 2,- per week extra. Van der Weijden is vervolgens "nieuwjaarsnacht begonnen met malen en heeft 2 nachten en 2 dagen gedraaid". Op de advertentie zijn veel sollicitaties binnen gekomen, "doch alles stuit af op het gebrek aan een woning". "Over benoeming van een molenaar wordt langdurig gesproken, men komt eenparig tot de slotsom, dat vdWeijde de aangewezen persoon is". Het jaarsalaris wordt vastgesteld op f 250,- per jaar.

40 jarig jubileum

Het polderbestuur besluit in 1931 over het 40 jarig jubileum van de molenaar aan de ingelandenvergadering over te laten. In de notulen van de vergadering van Stemgerechtigde Ingelanden van 19 juni 1931 staat het volgende te lezen: "Gezien de niet grote verdiensten volgens het Bestuur door hem in al die jaren in het belang van den polder gedaan, vindt het Bestuur geen vrijheid om hem namens den polder een aandenken daarvoor te geven, maar dit aan de Ingelanden over te laten. Na eenige discussie over deze aangelegenheid, besluiten de Ingelanden met algemeene stemmen, deze zaak over te laten aan het Bestuur.

Hierna geeft de Heer Mol kennis aan de vergadering, dat het verleden jaar 25 jaar geleden is dat de Heer Barendregt als Dijkgraaf van den polder Nieuw-Pendrecht in functie trad. Het Bestuur heeft dan ook gemeend, gezien de groote toewijding en het vele werk door hem in dien tijd gedaan in het belang van den polder, hem als blijk van waardering daarvoor, hem namens de Ingelanden van den polder Nieuw-Pendrecht een aandenken daarvoor te geven in den vorm van een schemerlamp; en hierbij tevens de hoop en wensch uitsprekend dat de Heer Barendregt nog verscheidene jaren kracht, lust en gezondheid mag ontvangen en met denzelfden ijver als voorheen de belangen van den polder te dienen".

Op aandrang van Gedeputeerde Staten wordt in 1934 "naar aanleiding van de gewijzigde tijdsomstandigheden" (het is crisis) het salaris met 10% verlaagd per 1 juli naar f 225 per jaar.

Het volgende jaar moet er van de arbeidinspectie een "arbeidslijst" in de molen hangen. In het kader van de Arbeidswet 1919 mogen mannelijke arbeiders ten hoogste 12 uur per dag en 2500 uur per jaar werken "op niet meer dan 7 dagen in 2 achtereenvolgende weken arbeid (verrichten) tusschen 12 uur nacht en 6 uur v.m.. Voor het begin en na het einde van den dagelijkschen werktijd (moet hij) rust (hebben) van minstens 12 uur."

Uit de notulen van Stemgerechtigde Ingelanden van 5 juni 1936: "De Heer J.A. Barendregt zou gaarne het polderpeil nog verlaagd zien. De voorzitter zegt zulks den molenaar al opdracht daarvoor gegeven te hebben, maar of deze het direkt zal doen, wordt door hem betwijfeld daar deze nog al eigenwijs is".

Leendert van der Weijde verzoekt per 1 januari 1938 ontslag als watermolenaar van de polder en dat wordt hem ook eervol verleend. Hij overlijdt op 15 januari 1942 op tachtigjarige leeftijd. Hij werd begraven op de Charloisse begraafplaats in de polder Oud-Pendrecht aan de Charloisse Lagedijk. Daar is de grafsteen te vinden van hem, zijn vrouw en hun twee jongste kinderen.

Bovenstaande is gebaseerd op stukken uit het archief van de polder Nieuw-Pendrecht en mededelingen van Dirk van der Weiden, kleinzoon van Leendert.

Barend Zinkweg